Hawdd ei Ddeall

Cyngor Celfyddydau Cymru
Arts Council of Wales

Pobl anabl a'r celfyddydau

Adroddiad ynglŷn â'r ffordd o wneud y celfyddydau yn fwy poblogaidd gan bobl anabl

Cafodd y ddogfen hon ei hysgrifennu gan '**Richie Turner and Associates**'. Mae'n fersiwn hawdd ei ddeall o '**Adroddiad Ehangu Ymgysylltiad (Llawn)**.'

Hydref 2021

Sut i ddefnyddio'r ddogfen hon

Dogfen hawdd ei deall yw hon. Ond efallai y bydd arnoch chi angen help o hyd i'w darllen. Gofynnwch i rywun rydych chi'n ei adnabod i'ch helpu.

Efallai y bydd geiriau mewn **ysgrifennu glas trwm** yn anodd i'w deall. Mae geiriau anodd mewn glas trwm y tro cyntaf maen nhw'n cael eu defnyddio. Gallwch edrych beth mae'r geiriau mewn glas yn meddwl ar **dudalen 22**.

Cafodd y ddogfen hon ei gwneud yn hawdd ei deall gan **Hawdd ei Ddeall Cymru** gan ddefnyddio **Photosymbols**. I ddweud wrthyn ni beth rydych chi'n feddwl am y fersiwn hawdd ei ddeall hwn, cliciwch yma.

Cynnwys

Tudalen

Cyflwyniad **4**

Ynglŷn â ni **5**

Y pethau wnaethon ni **8**

Sut y gwnaethon ni'r pethau hyn **9**

Y pethau y daethon ni i wybod **10**

Beth ddylai ddigwydd nesaf **17**

Syniadau i wneud pethau'n well **18**

Geiriau anodd **22**

Cyflwyniad

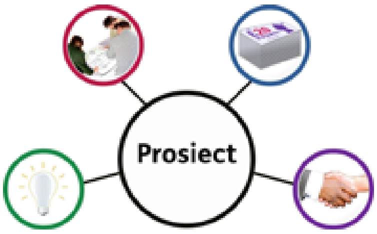

Mae **Cyngor Celfyddydau Cymru** ac **Amgueddfa Cymru** yn gwneud prosiect mawr.

Mae arnyn nhw eisiau gwneud celfyddydau Cymru yn fwy poblogaidd. Yn enwedig gyda grwpiau **amrywiaethol** o bobl.

> Mae **amrywiaethol** yn meddwl nad ydyn ni i gyd yr un fath. Er enghraifft, mae pobl yn dod o wahanol gefndiroedd, yn gwneud gwahanol ddewisiadau neu maen nhw'n dda am wneud gwahanol bethau.

Nid yw celfyddydau Cymru yn boblogaidd gan rai grwpiau **amrywiaethol**. Er enghraifft, gan bobl anabl.

Mae **Cyngor Celfyddydau Cymru** ac **Amgueddfa Cymru** am ddod i wybod pam.

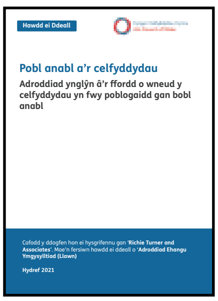

Hawdd ei Ddeall

Pobl anabl a'r celfyddydau

Adroddiad ynglŷn â'r ffordd o wneud y celfyddydau yn fwy poblogaidd gan bobl anabl

Cafodd y ddogfen hon ei hysgrifennu gan '**Richie Turner and Associates**'. Mae'n fersiwn hawdd ei ddeall o '**Adroddiad Ehangu Ymgysylltiad (Llawn)**

Hydref 2021

Mae'r ddogfen hon yn sôn am y pethau y daethon ni i wybod.

Ynglŷn â ni

Ni yw ‘**Richie Turner and Associates**’. Mae pump ohonon ni.

Rydyn ni’n dda am siarad â grwpiau **amrywiaethol**. Oherwydd ein bod yn deall eu hanghenion.

Richie Turner oedd y prif berson oedd yn rhedeg y prosiect hwn. Fe ddarllenodd yr holl wybodaeth a’i ysgrifennu.

Siaradodd Mary Allen â phobl oedd yn **cyfathrebu’n ddieiriau**.

Mae pobl sy’n **cyfathrebu’n ddieiriau** yn bobl sydd ddim yn siarad. Er enghraifft, efallai y byddan nhw’n rhoi gwybodaeth i chi trwy ddefnyddio symbolau. Neu trwy ddefnyddio offer arbennig.

Mae Mary yn arbennig o dda am weithio gyda phobl sy’n **cyfathrebu’n ddieiriau**.

Siaradodd Trevor Palmer â phobl anabl a phobl ag anabledd dysgu.

Mae Trevor yn berson anabl. Felly mae’n deall sut beth yw bod yn berson anabl.

Siaradodd Jonny Costen â’r **bobl fyddar a’r bobl sydd wedi colli eu clyw**.

Mae Jonny yn **fyddar**. Felly mae’n deall sut beth yw bod yn fyddar a cholli clyw.

Nid Saesneg yw iaith gyntaf Jonny. Ond mae’n gallu siarad yr iaith.

Gwnaeth Lyndy Cooke yn siŵr bod pawb yn gwneud gwaith da ar y prosiect.

Y pethau wnaethon ni

Byddar

Fe siaradon ni â phobl anabl. Mae hyn yn cynnwys pobl sy'n **fyddar ac sydd wedi colli eu clyw**, yn anabl, yn bobl ag anabledd dysgu, a phobl **niwroamrywiol** sy'n byw yng Nghymru.

Mae pobl **niwroamrywiol** yn bobl sydd â'u meddyliau yn gweithio mewn ffyrdd amrywiol.

Fe ofynnon ni i bobl anabl beth oedd yn eu rhwystro rhag mynd i ddigwyddiadau celfyddyd a diwylliant.

Fe ofynnon ni iddyn nhw am syniadau ynghylch ffyrdd o wneud y celfyddydau Cymraeg yn fwy **cynhwysol**.

Mae **cynhwysol** yn meddwl y gall pawb gymryd rhan, a bod gan bawb gyfle teg.

Sut y gwnaethon ni'r pethau hyn

Oherwydd y pandemig, dim ond ar y ffôn roedden ni'n gallu siarad â phobl. Neu ar alwadau fideo.

Ni wnaethon ni fedru siarad â chymaint o bobl ag y buasen ni wedi hoffi.

Ond fe wnaethon ni gyfweld â 93 o bobl er hynny. Ac fe wnaethon ni arolygon ar-lein gyda 56 o bobl.

Roedd ein harolygon gyda:

- phobl anabl
- mudiadau anabledd
- teuluoedd a gofalwyr pobl anabl.

Fe siaradon ni â phobl yn Gymraeg, yn Saesneg a thrwy ddefnyddio Iaith Arwyddion Prydain.

Y pethau y daethon ni i wybod

Gall mynd i ddigwyddiadau fod yn anodd

- Nid yw llawer o ddigwyddiadau yn **hawdd gwneud pethau** ynddyn nhw.

> Mae **hawdd eu gwneud** yn cynnwys llawer o wahanol bethau. Fel symud o un lle i'r llall, defnyddio pethau a deall pethau sy'n cael eu dweud neu eu hysgrifennu.

- Gall neilltuo lle fod yn anodd. Ac mae gwybodaeth **hawdd ei deall** yn anodd dod o hyd iddi.

- Mae'n anodd dod i wybod a yw digwyddiad yn **hawdd symud o'i gwmpas** ac yn **hawdd ei ddeall**.

- Nid yw llawer o leoliadau yn **gynhwysol**. Er enghraifft, dydyn nhw ddim yn defnyddio Iaith Arwyddion Prydain.

- Nid yw staff yn deall anghenion pobl anabl.

Mae pobl anabl yn cael profiadau gwael

Mae profiadau gwael mewn digwyddiadau yn troi pobl oddi ar mynd eto. Er enghraifft:

- Geiriau mewn amgueddfeydd yn rhy anodd i'w darllen.

- Methu gweld cyfieithydd Iaith Arwyddion Prydain. Na darllen y capsiynau.

- Dolenni clywed ddim yn gweithio.

- Adeiladau ddim yn **hawdd symud o'u cwmpas** ar gyfer defnyddwyr cadair olwyn. Yn enwedig ar gyfer cadeiriau olwyn mwy.

- Lleoliadau yn rhy swnllyd a phrysur.

- Cyrraedd a gweld nad yw'r digwyddiad yn **hawdd symud o'i gwmpas**. Hyd yn oed pan y dylai fod.

Digwyddiadau wedi'u cynllunio'n wael

Dywedodd pobl anabl wrthyn ni nad yw digwyddiadau **hawdd symud o'u cwmpas** wedi'u cynllunio'n dda.

Er enghraifft:

- Dim ond ar rai adegau y mae digwyddiadau **hawdd symud o'u cwmpas** yn cael eu cynnal. Fel yn ystod y dydd. Neu ar benwythnosau.

- Nid yw hynny'n ddefnyddiol i bobl sydd angen neu ag eisiau mynd ar adegau eraill.

- Er enghraifft, pan fydd cefnogaeth a chludiant ar gael.

Nid yw lleoliadau'n cynllunio ar gyfer grwpiau sydd â mwy nag un anabledd. Er enghraifft, mae digwyddiadau ble mae Iaith Arwyddion Prydain ar gael a digwyddiadau sydd er budd pobl ag **awtistiaeth** yn cael eu cynnal ar wahân. Felly ni all ffrindiau sydd ag anghenion gwahanol fynd gyda'i gilydd.

Awtistiaeth yw'r gair byr am Anhwylder Sbectrwm Awtistiaeth. Pan fydd awtistiaeth ar rywun byddwn yn dweud ei fod yn awtistig.

Mae problemau cludiant

Nid yw rhai pobl yn mynd i ddigwyddiadau oherwydd ei bod yn anodd cyrraedd yno.

Weithiau nid yw cludiant cyhoeddus yn mynd i'r lleoliad. Neu mae'n rhy ddrud.

Mae'n anodd cael cludiant **hawdd ei ddefnyddio**. Fel tacsis.

Mae teithio i ddigwyddiad yn cymryd llawer o gynllunio.

Nid yw’n werth mynd os nad yw’n **hawdd gwneud popeth** yn y digwyddiad.

Dylai lleoliadau fod yn onest ynghylch pa mor **hawdd gwneud pethau** yw digwyddiad. Fel bo pobl ddim yn gwastraffu amser yn mynd yno.

Digwyddiadau y buasai pobl anabl yn eu mwynhau

Fe ofynnon ni i bobl anabl pa ddigwyddiadau yr hoffen nhw fynd iddyn nhw.

Dywedodd y rhan fwyaf o bobl y buasen nhw'n hoffi mwy o ddigwyddiadau celfyddyd ar-lein.

Ond sonion nhw hefyd am weithgareddau a digwyddiadau eraill y buasen nhw'n eu hoffi. Er enghraifft:

- dawns
- theatr, sioeau cerdd, ac opera
- darlleniadau a barddoniaeth
- digwyddiadau sy'n cynnwys Pobl Anabl
- celfyddydau gweledol a dosbarthiadau
- ffilmiau gydag is-deitlau

Beth fyddai'n gwneud amgueddfeydd yn well

Nid yw amgueddfeydd mor boblogaidd â digwyddiadau celfyddyd.

Fe ofynnon ni i bobl beth fuasai'n gwneud iddyn nhw ymweld â mwy o amgueddfeydd. Dywedson nhw:

- petai mwy o sgyrsiau oedd yn eu cynnwys nhw

- petai mwy o weithgareddau yn ymwneud â'u synhwyrau. Fel arogli, cyffwrdd, gweld, clywed, a blasu

- petai gweithgareddau ar-lein.

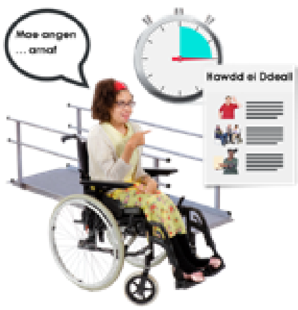

Dywedodd llawer o bobl y buasen nhw'n hoffi unrhyw beth cyn belled â'i fod yn **hawdd gwneud popeth**.

Beth ddylai ddigwydd nesaf

Mae gan **Gyngor Celfyddydau Cymru** ac **Amgueddfa Cymru** lawer o waith i'w wneud.

Mae arnyn nhw angen i bobl anabl ddod i ymddiried ynddyn nhw. A phrofi eu bod yn **gynhwysol**.

Mae arnyn nhw angen gwneud celfyddydau Cymru yn **hawdd ym mhob ffordd**.

Dylai **Cyngor Celfyddydau Cymru** ac **Amgueddfa Genedlaethol Cymru** weithio'n agos gyda Byddar, pobl â sefydliadau colli clyw ac anabledd. A gyda phobl anabl.

Trwy weithio gyda'i gilydd gallan nhw wneud celfyddydau Cymru yn fwy **cynhwysol** a **hawdd eu gwneud**.

Syniadau i wneud pethau'n well

Technoleg

Fe ofynnon ni i bobl anabl am syniadau i wneud pethau'n well.

Roedden nhw'n dweud y gallai technoleg wneud digwyddiadau yn fwy **hawdd cymryd rhan**.

Er enghraifft:

- Cael offer sy'n cynnwys pob diwyg **hawdd ei ddefnyddio**. Er enghraifft, llechen sydd â Iaith Arwyddion Prydain, sgriptiau, a disgrifiadau clywedol.

- Mae ar ddolenni clywed angen cael eu diweddaru.

- Cael cysylltau at wybodaeth **hawdd ei deall** ar bob gwefan a thaflen. Neu gael un gwefan gyda phob digwyddiad **hawdd eu deall** wedi'u rhestru.

- Cael swyddogaeth sgwrsio Iaith Arwyddion Prydain ar wefannau.

Gwell cynllunio

Dywedodd pobl anabl y byddai'n dda cael digwyddiadau **hawdd gwneud pethau** yn rheolaidd. Er enghraifft, ar yr un dydd bob mis.

Yna byddai pobl yn gwybod pryd y byddan nhw'n cael eu cynnal. A byddai pobl yn teimlo'n sicr y byddai eu hanghenion yn cael eu cwrdd.

Dylai lleoliadau gael eu holl ddigwyddiadau **hawdd gwneud pethau** ymlaen ar yr un adeg. Fel bo ffrindiau sydd ag anghenion gwahanol yn gallu mynd ar yr un pryd.

Dylai bod mwy o ddigwyddiadau **hawdd gwneud pethau** yn lleol. Oherwydd mae teithio i ddigwyddiadau yn anodd.

Hyfforddiant staff

Mae rhai aelodau o staff yn dda am fod yn **gynhwysol**. Ond mae rhai sydd ddim yn dda.

Mae ar yr **holl** staff angen hyfforddiant ynghylch sut i fod yn fwy **cynhwysol**. A sut i gefnogi gwahanol anghenion.

Dylai hyfforddiant gael ei wneud yn rheolaidd. Fel bo pobl yn cadw gyda'r oes. Dylai hyfforddiant fod yr un fath ym mhob man.

Dylai bod mwy o bobl anabl yn gweithio ac yn gwirfoddoli yn y celfyddydau.

Gall pobl anabl ddysgu staff sut i fod yn fwy **cynhwysol**.

Cynnwys pobl anabl yn y celfyddydau

Byddai’n dda petai pobl anabl yn cael eu gweld mwy yn y celfyddydau. Er enghraifft, mewn dramâu. Neu mewn gwaith celf.

Dylai pobl anabl gael help i weithio yn y celfyddydau.

Dylai hyfforddiant yn y celfyddydau a diwylliant fod yn fwy **hawdd cael gafael** arno ar gyfer pobl anabl.

Dylai llawer mwy o bobl gael eu hyfforddi mewn Iaith Arwyddion Prydain. Gan gynnwys siaradwyr Cymraeg.

Dylai Iaith Arwyddion Prydain ddod yn drydedd iaith yng Nghymru.

Geiriau anodd

Amrywiaethol

Mae amrywiaethol yn meddwl nad ydyn ni i gyd yr un fath. Er enghraifft, mae pobl yn dod o wahanol gefndiroedd, yn gwneud gwahanol ddewisiadau neu maen nhw'n dda am wneud gwahanol bethau.

Awtistiaeth

Awtistiaeth yw'r gair byr am Anhwylder Sbectrwm Awtistiaeth. Pan fydd awtistiaeth ar rywun byddwn yn dweud eu bod yn awtistig.

Cyfathrebu'n ddieiriau

Mae pobl sy'n cyfathrebu'n ddieiriau yn bobl sydd ddim yn siarad. Er enghraifft, efallai y byddan nhw'n rhoi gwybodaeth i chi trwy ddefnyddio symbolau. Neu trwy ddefnyddio offer arbennig.

Cynhwysol

Mae cynhwysol yn meddwl y gall pawb gymryd rhan, a bod gan bawb gyfle teg.

Hawdd eu gwneud

Mae hawdd eu gwneud yn cynnwys llawer o wahanol bethau. Fel symud o un lle i'r llall, defnyddio pethau a deall pethau sy'n cael eu dweud neu eu hysgrifennu.

Niwroamrywiol

Mae pobl niwroamrywiol yn bobl sydd â'u meddyliau yn gweithio mewn ffyrdd amrywiol.